

barriers/dualna-osvita-dtek-merezi-mozlivosti-dla-molodi-navit-pid-cas-povnomasstabnoi-vijni

DTEK. (2023, 10 листопада). *Можливості для української молоді під час війни: 33 студенти стали учасниками проекту «Дуальна освіта» ДТЕК Мережі*. URL: <https://grids.dtek.com/media-center/press/mozhlivosti-dlya-ukrainskoi-molodi-pid-chas-viyini-33-studenti-stali-uchasnikami-proektu-dualna-osvita-dtek-mere/>

Терещук, А. (2023). *Можливості для молоді під час війни: 10 студентів стали учасниками проекту «Дуальна освіта» ДТЕК Дніпровські електромережі*. URL: <https://www.dtek-dnem.com.ua/ua/news/mozhlivosti-dlya-molodi-pid-chas-viyini-10-studentiv-stali-uchasnikami-proyektu-dualna-osvita-dtek-dniprovski-elektromerezhi>

Цьось, А. (2024). Дуальна освіта та майбутній кадровий голод на Волині. In *Співпраця з релокованими закладами, дуальна освіта та волонтерство – чим живе волинський виш під час війни*. URL: <https://volynonline.com/spivpraczya-z-relokovanyumy-zakladamy-dualna-osvita-ta-volonterstvo-chym-zhyve-volynskiy-vysh-pid-chas-vijny/>

Самко А. М.,

кандидат педагогічних наук,

старший науковий співробітник відділу андрагогіки

ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України

<https://orcid.org/0000-0003-0785-0510>

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОУЧИНГУ ДЛЯ РОЗВИТКУ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗВО

В умовах динамічних змін сучасного суспільства та стрімкого розвитку освіти кожен фахівець відчуває необхідність в постійному самовдосконаленні та саморозвитку. Задоволення цієї потреби можливе завдяки здатності особистості до самоосвіти та самоуправління професійною діяльністю. Невід'ємною складовою професійної компетентності викладачів закладів вищої освіти є самоосвітня компетентність – інтегрована якість особистості, яка визначає готовність до неперервного професійного самовдосконалення та саморозвитку впродовж усього життя. Застосування технології коучингу для розвитку самоосвітньої компетентності викладачів ЗВО є надзвичайно важливим, адже це передбачає створення оптимальних умов для розкриття потенціалу особистості, розвитку навичок самостійного пізнавального пошуку, ефективного менеджменту власної професійної діяльності.

Як показують зарубіжні дослідження, коучинг нині є досить популярним і знаходить застосування в різних сферах діяльності: політиці, економіці, бізнесі, освіті. Процес коучингу передбачає постійні професійні взаємини, які допомагають досягати значущих результатів у кар'єрі, особистому та громадському житті, поглиблювати знання, покращувати особистісний коефіцієнт корисної дії та підвищувати якість життя загалом.

Здійснений аналіз праць з коучингу показав, що зарубіжні дослідники розглядають технологію коучингу як: процес співпраці, направлений на сприяння саморозвитку особистості шляхом осмислення власної діяльності, рефлексивного застосування знань і умінь; постійні когнітивні, емоційні та поведінкові зміни, спрямовані на досягнення цілей та удосконалення професійної майстерності або особистого життя; технологію розкриття потенціалу людини з

метою максимального підвищення її ефективності в роботі; свідомо створені партнерські стосунки, направлені на допомогу людині самореалізуватися, ефективно діяти та навчатися новому впродовж усього життя. В «Етичному кодексі коучингу» (ICF, 2019) цю технологію визначають як збудований за принципами партнерства процес, що стимулює мислення і творчість особи та надихає її на максимальне розкриття особистісного і професійного потенціалу.

Українські науковці (Лук'янова, Бабушко, & Баніт, 2018) розглядають коучинг як нову технологію, що формує гнучкість і адаптивність до змін, сприяє розкриттю потенціалу людини, розвитку її професійних та особистих якостей, зокрема вмінь керувати собою, своїм станом, ресурсами, допомагати іншим у розвитку особистісного потенціалу, у підвищенні особистої ефективності, розвивати навички комунікації, будувати конструктивні відносини з колегами, які максимально підвищують ефективність вирішення актуальних життєвих завдань тощо.

Відповідно до сфери застосування, дослідники виокремлюють наступні види коучингу: коучинг лідерства (супровід і мотивація працівників); лайф-коучинг (планування життя, досягнення особистих цілей); кар'єрний або професійний коучинг (охоплює процес від пошуку роботи до визначення цілей і планування шляхів їхнього досягнення); адміністративний коучинг; бізнес-коучинг; коучинг спорту; сімейний коучинг; коучинг особистої ефективності тощо (Білик, & Любченко, 2020). З-поміж них, як окремий різновид, виокремлюється освітній коучинг («educocoaching»), який активно застосовується не лише у вищій школі, а й освіті дорослих, неформальному навчанні, в системі професійної перепідготовки на підприємствах та підвищенні кваліфікації за різними освітніми програмами тощо.

Традиційні методи педагогічного коучингу, які доцільно застосовувати в освітньому процесі, включають в себе вправи, спрямовані на розвиток умінь постановки цілей і стратегічного планування. Наприклад, GROW, SMART, SMAC, VALOR, SUCCESS, SCORE, «ПРАПДА»; техніки «Колесо балансу», «Петля комунікації»; стратегія Уолта Діснея; піраміда Роберта Ділста; вправи «мозковий штурм», «асоціації», «тайм-менеджмент» тощо. Сутність перелічених методів і технік ґрунтується на триступеневій схемі: мета – дія – результат (Зеленська, 2021). Вони сприяють стимулюванню, підтримці, постійному зворотному зв'язку, мотивації до розвитку нових здібностей і можливостей, а також уточненню, визначенню й оновленню цілей.

На нашу думку, особливості застосування технології коучингу для розвитку самоосвітньої компетентності викладачів ЗВО полягають у наступних аспектах, зокрема:

- основна увага зосереджується на їхньому професійному розвитку, включаючи вдосконалення педагогічних навичок, оволодіння новими методиками викладання та інноваційними підходами до навчання;
- стимулювання самоосвітньої діяльності (включає розвиток навичок самонавчання, використання різних джерел інформації та постійну саморефлексію);
- сприяння в професійній самоідентифікації (коучинг допомагає викладачам усвідомити свої професійні цілі, цінності та інтереси, що дозволяє їм краще розуміти себе в ролі викладача та ефективніше впроваджувати свої знання в практику);
- підтримка в розв'язанні професійних проблем, таких як ефективність викладання, мотивація студентів, адаптація до нових технологій тощо;
- рефлексія та зворотній зв'язок (сприяння постійній рефлексії викладача щодо його професійної діяльності та здібностей; допомагає виявити нові можливості для розвитку та удосконалення).

Варто зазначити, що основна ідея коучингу – допомогти особистості розвинути компетентності, усунути існуючі обмеження для досягнення значущих цілей у професійній та особистій сферах життя (Лук'янова, Бабушко, & Баніт, 2018). Технологія коучингу сприяє здатності прогнозувати та проектувати свою професійну діяльність; ефективно керувати часом; аналізувати та структурувати інформацію, швидко приймати рішення в проблемних ситуаціях.

Аналіз наукових праць слугує підставою до висновку, що для розвитку самоосвітньої компетентності викладачів ЗВО педагогічний коучинг буде результативним, оскільки це поняття дослідники визначають у контексті постійного навчання на робочому місці, як ефективну технологію, яка сприяє успішному оволодінню ключових та професійних навичок. При застосуванні технології коучингу фахівець стає вмотивованим, самостійно обирає методи і засоби вирішення завдань, які максимально підходять для виконання поставленої мети та усвідомлено бере на себе відповідальність за кінцевий результат.

Отже, особливості застосування технології коучингу для розвитку самоосвітньої компетентності викладачів ЗВО полягають в аспектах, які враховують специфіку освітнього середовища та професійні потреби викладачів, як-от: увага на професійний розвиток; підтримка в самоосвіті та у розв'язанні професійних проблем; сприяння в професійній самоідентифікації; рефлексія та зворотній зв'язок. За допомогою коучингових технологій у викладачів ЗВО розвивається здатність будувати траєкторію власного професійного розвитку, спрямованого на поліпшення власних професійних компетенцій і вмінь, потенціалу та креативності.

Література

- ICF: International Coach Federation. Ukraine Chapter. (2019). URL: <https://icf-ukraine.org/biznes-kouching-20>
- Білик, Н.І., & Любченко, Н.В. (2020). Педагогічний коучинг як технологія професійного розвитку особистості в системі підвищення кваліфікації. *Імідж сучасного педагога*, 5 (194), 41–46.
- Зеленська, Л.Д. (2021). Супервізія, нетворкінг, коучинг в програмах професійного розвитку вчителя. *Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи*: зб. матеріалів II-ї Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Ніжин: Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя, 55–56.
- Лук'янова, Л., Бабушко, С., & Баніт, О. (2018). Коучинг як інноваційна технологія особистісного і професійного розвитку персоналу. *Ročenka Ukrajinska-Slovenská. Slovakia: Európsky inštitút ďalšieho vzdelávania*, 154–167.

Свідерський І. В.,

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України*

ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сучасна підприємницька освіта є ключовим фактором як у формуванні індивідуальної освітньої траєкторії кожної особи, так і в соціально-економічному становленні та відбудові українського громадянства загалом. Ця компонента освіти не лише сприяє професійному та особистісному розвитку конкретних осіб, а й впливає на загальний рівень розвитку суспільства. Вона дає можливість людям розуміти та використовувати нові можливості й